

Ioan Stanciu   Malvinka Urák   Adrian Ursuțiu

O NOUĂ AȘEZARE
MEDIEVALĂ TIMPURIE
DIN PARTEA
SUD-VESTICĂ A ROMÂNIEI –
GIARMATA–„BARAJ”,
JUD. TIMIȘ

Alături de o examinare a locuirii
medievale timpurii din Banatul românesc
(secolele VII–IX/X)

*Omagiu postum celui care a adus o contribuție
însemnată la începuturile cercetărilor de
arheologie medievală timpurie în Banat —
dr. MIRCEA RUSU (1928–1999)*

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE.....	9
I. INFORMAȚII PRELIMINARE.....	11
I.1. Despre geografia regiunii și a microzonei.....	11
I.2. Situri arheologice cunoscute din hotarul comunei Giarmata și date succinte despre cercetarea arheologică a perioadei medievale timpurii în partea românească a Banatului	16
II. COMPLEXURILE ARHEOLOGICE CERCETATE ȘI UN COMENTARIU DESPRE POSIBILA ORGANIZARE A SPAȚIULUI LOCUIT.....	21
III. INVENTARUL COMPLEXURILOR ARHEOLOGICE.....	35
III.1. Ceramica (olăria).....	35
III.1.1. Categoriile tehnologice, proporții cantitative și probleme de cronologie.....	35
III.1.2. Olăria confecționată la roata înceată	44
III.2. Alte artefacte.....	52
IV. OBSERVAȚII GENERALE ȘI UNELE CONCLUZII LA FINAL.....	59
ANEXE.....	67
Anexa 1.	69
Anexa 2.	79
Anexa 3.	80
Anexa 4.	81
A NEW EARLY MEDIEVAL SETTLEMENT FROM THE SOUTHWESTERN PART OF ROMANIA – GIARMATA-“BARAJ”, TIMIȘ COUNTY. ALONG WITH AN EXAMINATION OF THE EARLY MEDIEVAL HABITATION IN THE ROMANIAN BANAT (7TH- TO 9TH/10TH CENTURY) (ABSTRACT).....	83
LIST OF APPENDICES.....	91
LIST OF FIGURES (1-24) AND TABLES (1-2).....	93
LIST OF PLATES (I-XXI).....	97
ABREVIERI BIBLIOGRAFICE.....	99
BIBLIOGRAFIE.....	103
PLANȘE.....	129

CUVÂNT-ÎNAINTE

A rămas destul de puțin cunoscută evoluția locuirii medievale timpurii din partea românească a Banatului, cu presupuse schimbări intervenite în decursul vremii, alături de eventuale tendințe și aspecte specifice. În lipsa altor surse la îndemână, fără îndoială că noi contribuții sunt de așteptat din partea arheologiei. În ultimele trei decenii, rolul decisiv a revenit săpăturilor preventive, într-o măsură sau alta fiind investigate și în acest spațiu noi situri, din păcate cu rezultate doar semnalate, cazul celor mai multe dintre ele. Cel de la Giarmata-Baraj a fost identificat în anul 2011 pe traseul Autostrăzii Timișoara-Lugoj, urmând la scurt timp cercetarea arheologică preventivă, susținută de un colectiv al Institutului de Arheologie și Istoria Artei al Academiei Române din Cluj-Napoca.

Fără îndoială, o examinare – fie ea succintă – a locuirii medievale timpurii din partea răsăriteană a regiunii geografice și istorice a Banatului presupune introducerea în studiu a informațiilor deja cunoscute din întreaga arie corespunzătoare (partea sudică a Câmpiei Tisei în cele din urmă), deoarece granițele dintre țările acum învecinate nu puteau avea relevanță în raport cu acele vremuri. Un astfel de demers, cu privire la ansamblul întregii zone a fost nu demult susținut, dinamica locuirii fiind studiată la orizontală și verticală, dar mai ales din perspectiva descoperirilor funerare, cu artefacte ce au o mai mare putere de a data. Această contribuție a fost remarcată în bibliografia noastră, desigur ca sprijin important și pentru lucrarea de față (Erwin Gáll și Sándor Romát, 2016).

Mai sigur, săpătura arheologică a identificat și documentat doar un segment al așezării medievale timpurii de la Giarmata, posibil unul reprezentativ pentru spațiul efectiv locuit de acea comunitate, ca urmare rezultatele analizei de față ar putea fi completate, eventual modificate într-o măsură sau alta. În privința unei încadrări cronologice mai precise, mai potrivit este să atragem dinainte atenția asupra dificultăților în general întâmpinate de arheologii interesați de cercetarea perioadei medievale timpurii, având în vedere chiar și alte arii geografice în afara celei a Banatului. Aproape fără excepție, ansamblul inventarelor recoltate constă în cioburi ale vaselor de lut, ca urmare și analiza specifică este una cu trimitere la detalii și rezultate uneori tributare intuiției.

Sperăm ca demersul de față, bazat pe examinarea mai atentă a unui sit parțial investigat, să ofere un sprijin pentru cursul viitoarelor cercetări menite

să contribuie la avansul cunoștințelor în raport cu diversele variabile care puteau să caracterizeze evoluția regiunii Banatului pe durata perioadei medievale timpurii.

Este necesar să adăugăm precizarea că la buna desfășurare a săpăturii arheologice de la Giarmata au adus o contribuție importantă numeroși absolvenți și masteranzi în arheologie, majoritatea de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, cărora le mulțumim și pe această cale.

Cluj-Napoca, noiembrie 2020